

ÕPETAJA KOMPLEKT

**DEMOKRAATIA
TOIMIMINE
ELIS**

**Avalda arvamust Euroopa
kodanikualgatus** kaudu

**Euroopa
kodaniku-
algatus**

SISSEJUHATUS	1
1. OSA. ELI LÜHITUTVUSTUS	3
2. OSA. DEMOKRAATIA ELIS	11
3. OSA. EUROOPA KODANIKUALGATUS	17
4. OSA. EUROOPA KODANIKUALGATUSE KOOSTAMINE JA EDENDAMINE.	21
LÕPUVIKTORIIN	25
LÕPUVIKTORIINI TESTIVÕTI	27
EUROOPA LIIDU LEPINGUTE TEABELEHT	28
EL-I TEGEVUSVALDKONNAD (VALIK)	31
4EL-I ÕIGUSLOOME	32

Sissejuhatus

Selle õppemooduli eesmärk on tutvustada õpilastele Euroopa Liidu demokraatias osalemist ning anda neile teadmised ja oskused, mis võimaldavad neil kasutada oma õigusi ELi kodanikena. Selle läbivaatamise osana keskendub moodul Euroopa kodanikualgatusele. Mooduli lõpuks on õpilastel selge ettekujutus, mis on algatuse eesmärk, kuidas see toimib, kuidas see sobib Euroopa Liidu laiemasse demokraatiakonteksti ja kuidas nad saavad selle abil oma maailma muuta.

Mis on Euroopa kodanikualgatus?

Euroopa kodanikualgatus võimaldab ELi kodanikel mõjutada ELi poliitikat, lisades Euroopa päevakorda küsimused, mis on kodanike jaoks kõige olulisemad. Kodanikualgatus koondab inimesi eri ELi riikidest, et koguda allkirju ja kutsuda Euroopa Komisjoni üles esitama õigusakte valdkondades, kus komisjonil on tegutsemisvolitus. See on alt üles suunatud viis alustada poliitilist arutelu ja suurendada teadlikkust ühistest eesmärkidest, mis ühendavad inimesi üle piiride. Vahend algatati 2012. aastal ja on nüüdseks vilja kandnud, kusjuures mitme algatuse tulemuseks olid Euroopa Komisjoni konkreetsed õiguslikud ettepanekud.

Miks peaksid õpilased õppima demokraatias osalemise kohta ELis, keskendudes Euroopa kodanikualgatusele?

Toimivas ja edukas demokraatias saavad kodanikud vabalt oma seisukohti väljendada. Nad saavad tõhusalt kasutada oma hääleõigust, osaleda avalikus arutelus ja seega otsustada oma tuleviku üle. Need raskelt võidetud õigused moodustavad mis tahes demokraatia aluse ja on Euroopa Liidus kesksel kohal.

Demokraatia on üks põhiväärtusi, millele Euroopa Liit tugineb. Samas ei saa demokraatiat pidada iseenesestmõistetavaks. Seda tuleb aktiivselt edendada, kodanikud peavad aktiivselt osalema neile kättesaadavates demokraatlikes protsessides. Selleks peavad nad neid protsesse mõistma. Kuigi enamik õpilasi on teadlikud Euroopa Parlamendi liikmete valimiste toimimisest, on oluline, et nad teaksid ka seda, et saavad tuua muutusi küsimustes, millesse nad suhtuvad kirglikult, kasutades muid vahendeid (näiteks Euroopa kodanikualgatus), mis on põhitähtis 2009. aastal Lissaboni lepinguga kehtestatud ELi õigus.

Euroopa kodanikualgatus on oma olemuselt koostööl põhinev, sest see nõuab, et kodanikud teeksid koostööd mitte ainult oma riigi sama moodi meeletatud isikutega, vaid et nad leiaksid toetust ka mitmes liikmesriigis. Seega õpitakse Euroopa kodanikualgatuse tundmaõppimise käigus ka koostööd, korraldamist, veenmist ja püsivust.

Millest see õppemoodul koosneb?

Moodul koosneb neljast temaatilisest osast, mis liiguvad Euroopa Liitu käsitlevast üldisest teabest Euroopa kodanikualgatusega seotud konkreetsele teabele ja tegevusele järgmiselt:

- 1) Euroopa Liidu lühitutvustus
- 2) Demokraatia Euroopa Liidus
- 3) Euroopa kodanikualgatus
- 4) Euroopa kodanikualgatuse koostamine ja edendamine

Moodulis on järgmised materjalid.

- Õpetaja komplekt, mis sisaldab kõigi õppetundide juhiseid, vastuseid, lisateavet ja linke täiendavaks uurimiseks.
- Õpilase komplekt, mida kasutatakse klassi- ja kodutöös nii kordamise kui ka täiendava uurimistöö eesmärgil. Lingid asjakohastele veebisaitidele, mis on kättesaadavad kõigis ELi ametlikes keeltes.
- PowerPointi esitlused klassis kasutamiseks, sealhulgas tekst ja video (vabatahtlik).
- Videofailide lingid. Kõik moodulis kasutatavad videod on kättesaadavad kõigis ELi ametlikes keeltes.
- Projektitöö vormis esitatud vabatahtlikud tegevused iga osa juures.
- Teabeleht Euroopa Liidu ajaloo edasiseks uurimiseks.
- Teabeleht ELi tegevusvaldkondade kohta.
- Viktoriin kursuse lõpus.

Kuidas moodulit õpetada?

Moodul on loodud paindlikult kasutamiseks. Kuigi see on jagatud neljaks temaatiliseks osaks, võite materjali vabalt kohandada oma õpikeskkonnale (klassi suurus, seadmed, tundide arv jne). Pange tähele, et tunnikavas esitatud liseteabe jaotised on mõeldud ainult viitematerjaliks. Uurimistegevusi võib anda kodutöök või teha tunnis, kui aega ja varustus lubab.

Kui aeg on piiratud, saab põhiteavet käsitleda nelja tunni jooksul. Kui aega on rohkem, leidub palju valdkondi, mida saab põhjalikumalt uurida ja arutada, või mis võivad olla projektitöö aluseks. Iga mooduli lõpus on valikuline projektist lähtuv tegevus.

Milliseid metoodilisi lähenemisviise moodulis kasutatakse?

Materjal kasutab õpetamiseks/õppimiseks mitmeid lähenemisviise:

- otsene esitluste tegemine;
- rühmas arutamine;
- rühmatöö;
- projektitöö;
- individuaalne õpe;
- uurimistöö;
- probleemide lahendamine;
- rollimäng;
- filmimine.

Siiski saate vabalt kasutada muid lähenemisviise, mis aitavad teie arvates õpilastel osade teavet mõista ja meelde jätta.

Terminoloogia

Kuigi eriterminoloogiat on püütud võimalikult vähe kasutada, tuleb arutlemiseks tutvustada teatavaid mõisteid. Abi Euroopa Liidus kasutatavate terminite kohta saab siit: <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary.html>.

Pange tähele, et saate valida oma eelistatud ametliku keele.

1. OSA. ELI LÜHITUTVUSTUS

TUNNIKAVA

SIHID JA EESMÄRGID:

- ELi väärtuste kindlakstegemine
- Schengeni ala ja Euroopa ühtse turu tutvustamine
- ELi tegevusvaldkondade tutvustamine

ÕPILASED ÕPIVAD:

- kuidas EL mõjutab nende elu üldiselt
- et ELil on konkreetsed pädevusvaldkonnad, mis mõjutavad nende igapäevaelu

ÕPILASED HARJUTAVAD:

- uurimisoskust
- Euroopa veebisaidi kasutamist
- arutlemist / teabe jagamist

VAJALIKUD MATERJALID:

- 1. osa PowerPoint (valikuline)
- videod 1–3

Tunni etapid

MIDA ME ELI KOHTA TEAME?

- 1) Kirjutage tahvlile tähed „EL“. Õpilastel palutakse pakkuda sõnu ja lühikesi fraase, mida nad ELiga seostavad. Kirjutage need tahvlile, et moodustada sõnapilv. Seda saab teha ka rakendusega, näiteks Mentimeteriga (valikuline).
- 2) Laske klassil mõelda paar minutit selle üle, mida nad pakkusid, näiteks kas üldine arvamus on positiivne või negatiivne? Millega õpilased ELi seostavad?

ELI LÜHITUTVUSTUS

- 3) Esitage video 1 (**PowerPointi slaid 2**). Videos näidatakse Euroopa Liidu suuri saavutusi. Küsige õpilastelt, kas nad suudavad mõne neist ära tunda / välja mõelda.

Näited: Solidaarsuskorpus (noored, kes aitavad kogukondi); pagulased; demokraatia; solidaarsus (Charlie Hebdo); Nobeli rahupreemia; Euroopa Liidu loomine; Saksamaa taasühendamine; Rooma leping (1957), millega asutatakse Euroopa Majandusühendus.

- 4) Selgitage, et Euroopa Liit on rajatud mitmele lepingule, millega kõik liikmesriigid ühinevad. Neis määratakse kindlaks eesmärgid ja väärtused, mille kõik liikmed on heaks kiitnud, samuti valdkonnad, milles Euroopa Liit saab tegutseda. Juhendage õpilasi vaatama lk 26 nende **õpilase komplektis**. Neid saab kasutada kodutööna või eraldi tunni teemana.

ELI VÄÄRTUSED

5) Esitage video 2 (**PowerPointi slaid 3**). Video kirjeldab Euroopa Liidu kuut väärtust.

„Liit rajaneb sellistel väärtustel, nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, diskrimineerimiskeeld, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus.“

Lissaboni lepingu artikkel 2

6) Näidake **PowerPointi slaidi 4**. Kui te ei kasuta PowerPointi, juhendage õpilasi vaatama **õpilase komplekti lk 1**.

7) Selgitage, et ELil on kuus põhiväärtust, mis toetavad kõiki ELi tegevusvaldkondi ja meetmeid.

8) Kasutage kuut väärtust PowerPointis või kirjutage tahvlile järgmised sõnad.

- Inimväärikus
- Vabadus
- Demokraatia
- Võrdsus
- Õigusriik
- Inimõigused

Juhendage õpilasi vaatama **õpilase komplekti lk 1**. Seejärel jaotage klass väikesteks rühmadeks. Paluge igal rühmal väärtused nende jaoks tähtsuse järjekorras järjestada. Nad peaksid suutma oma arvamust põhjendada ja väärtust määratleda. Kasutage abistamiseks allolevaid märkmeid. Pange tähele, et ei ole olemas „õiget“ järjekorda.

EUROOPA LIIDU PÕHIVÄÄRTUSED

INIMVÄÄRIKUS

Inimvääriskus tähendab usku, et kõigil inimestel on eriline väärtus, mis tuleneb üksnes inimeseks olemisest. Sellel ei ole midagi pistmist nende klassi, rassi, soo, religiooni, võimete või mis tahes muu teguriga peale inimeseks olemise.

Inimvääriskus on inimõiguste alus. Kui inimesed jaotatakse rühmadesse ja neile antakse väärtus, mis põhineb sellistel omadustel, nagu klass, sugu, religioon jne, loob see ebavõrdse ühiskonna, kus lokkab diskrimineerimine. Inimesi, kellele on määratud kõrgem väärtus, koheldakse eelistatult. Kõiki, kes privilegeeritud kategooriasse ei sobi, võib hüljata või alla suruda.

VABADUS

Liikumisvabadus annab kodanikele õiguse liidus vabalt liikuda ja elada. Üksikisiku vabadusi, nagu eraelu austamine ning mõtte-, usu-, kogunemis-, sõna- ja teabevabadus, kaitseb Euroopa Liidu põhiõiguste harta.

DEMOKRAATIA

EL tegutseb esindusdemokraatia ja osalusdemokraatia alusel. Euroopa kodanikuks olemine tähendab poliitiliste õiguste kasutamist. ELi kodanikul on õigus kandideerida ja hääletada Euroopa Parlamendi valimistel. ELi kodanikel on õigus kandideerida ja hääletada oma elukohariigis või oma päritoluriigis. Kodanikud võivad ELi tegevust otseselt mõjutada ka selliste vahendite abil, nagu Euroopa kodanikualgatus.

VÕRDSUS

Võrdsus tähendab kõigi kodanike võrdseid õigusi seaduse ees. Naiste ja meeste võrdõiguslikkuse põhimõtte toetab kõiki Euroopa tegevusvaldkondi ja on Euroopa integratsiooni alus. See kehtib kõigis valdkondades. Võrdse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte sai osaks Rooma lepingust 1957. aastal.

ÕIGUSRIIK

EL rajaneb õigusriigi põhimõttel. Kõik, mida EL teeb, põhineb aluslepingutel, mille ELi liikmesriigid on vabatahtlikult ja demokraatlikult kokku leppinud. Õigust ja õiglust toetab sõltumatu kohtusüsteem. ELi riigid on andnud Euroopa Kohtule lõpliku otsustusõiguse, mida kõik peavad järgima.

INIMÕIGUSED

Inimõigusi kaitseb Euroopa Liidu põhiõiguste harta. Need hõlmavad õigust olla vaba diskrimineerimisest soo, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel, õigust oma isikuandmete kaitsele ja õigust õiguskaitsele.

<https://ec.europa.eu/component-library/eu/about/eu-values/>

- 9) Rühmadel palutakse jagada klassiga, milline oli nende esimene valik, ja seda põhjendada. Lubage igal rühmal lühidalt tutvustada oma mõtteid ja seejärel jätke veel paar minutit rühmaaruteluks.

SCHENGENI ALA

- 10) Küsige õpilastelt, milliseid Euroopa Liidu liikmesriike nad on külastanud (kui nad on külastanud), seejärel küsige, kas keegi neist on külastanud ELi mittekuuluvaid riike. Paluge õpilastel neid kogemusi võrrelda. Julgustage õpilasi mõtlema piiriületuse lihtsusele, viibimise kestusele, viisanõudele jne.

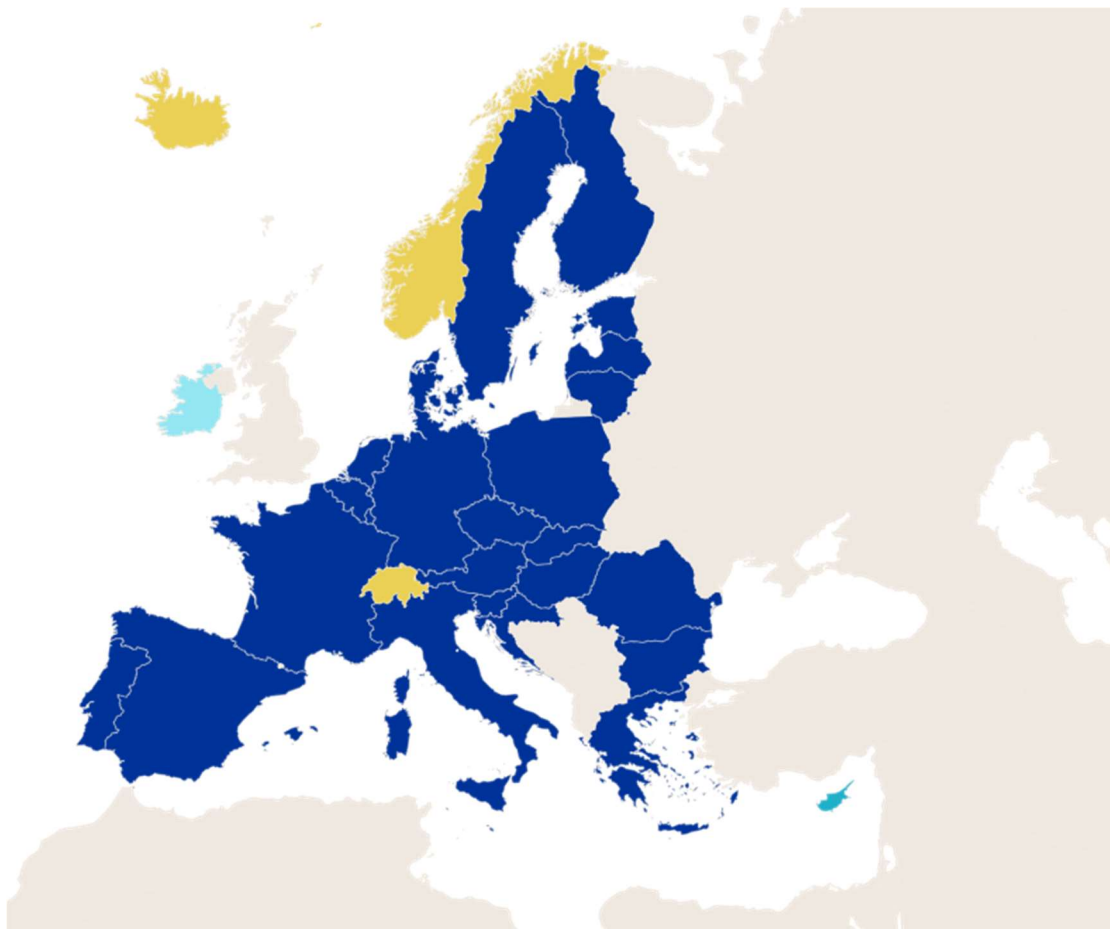
Piirideta Schengeni ala tagab vaba liikumise enam kui 400 miljonile ELi kodanikule koos kolmandate riikide kodanikega, kes elavad ELis või külastavad ELi turistina, vahetusõpilasena või ärilistel eesmärkidel (kõik, kes viibivad ELis seaduslikult).

- 11) Näidake **PowerPointi slaidi 5**. Kui te PowerPointi ei kasuta, kirjutage tahvlile „Schengeni ala“.

- 12) Paluge õpilastel panna kirja kõik Schengeni riigid, mis neile meelde tulevad, oma **õpilase komplekti** (lk 2). Seejärel näidake **PowerPointi slaidi 6**. Kui te PowerPointi ei kasuta, lugege vastused teabekastist.

- ELi liikmesriik, kes kohaldab Schengeni eeskirju täielikult
- ELi liikmesriik, kes ei kohalda Schengeni eeskirju täielikult
- ELi liikmesriik, kus Schengeni eeskirjade täielik kohaldamine ei ole veel lõpule viidud
- Kolmas riik, kes kohaldab Schengeni eeskirju täielikult

© Euroopa Liit, 2025.

Schengeni ala liikmed (juuni 2025):

Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Holland, Horvaatia, Island, Itaalia, Kreeka, Leedu, Liechtenstein, Luksemburg, Läti, Malta, Norra, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Šveits, Taani, Tšehhi, Ungari.

Küpros on endiselt (juuni 2025) kandidaatriik. Iirimaa loobus lepingust.

https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-area_et?ettrans=et

ÜHISTURG JA TOLLILIIT

- 13) Esitage video 3 (**PowerPointi slaid 7**). Videos selgitatakse ühtse turu eeliseid.
- 14) Minge **PowerPointi slaidile 8** või kirjutage tahvlile järgmine tekst: kaubad, kapital, teenused, inimesed. Selgitage, et need kõik võivad ühtsel turul vabalt liikuda.
- 15) Jagage klass neljaks rühmaks ja määrake igale rühmale üks vabadus. Andke rühmadele mõni minut, et mõelda nende vabaduste eelistele a) ettevõtjate ja b) ELi kodanike seisukohast. Paluge neil mõelda, kuidas nad isiklikult sellest kasu on saanud.

Kaupade vaba liikumine

Kaupade vaba liikumine tähendab, et liikmesriikide vahel ei ole tollimakse ega koguselisi piiranguid. See tähendab, et tarnijad võivad vabalt müüa oma kaupu kogu ELis ilma piiranguteta, võimaldades neil oma äritegevust laiendada. Tarbijatel on vabadus osta kogu liidust ja otsida parimat lahendust.

Liiduülene standardimine tähendab seda, et tarbijad võivad olla kindlad, et mis tahes liikmesriigist ostetud toode on valmistatud samade miinimumnõuete põhjal (näiteks toimivuse ja ohutuse poolest). Samuti on nende tarbijaõigused kaitstud, olenemata sellest, kus nad ELis ostavad.

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/et/sheet/38/free-movement-of-goods>

Kapitali vaba liikumine

Kapitali vaba liikumine võimaldab kodanikel teha paljusid tehinguid välismaal, näiteks avada pangakontosid, osta aktsiaid välismaistes ettevõtetes, investeerida sinna, kus on parim tulu, ja osta kinnisvara.

Euroopa ettevõtted saavad investeerida ja omada teisi Euroopa äriühinguid ning osaleda aktiivselt nende juhtimises. Nad võivad ka koguda raha, näiteks laene, seal, kus see on odavam.

https://finance.ec.europa.eu/regulation-and-supervision/capital-movements_et?etrans=et

Teenuste vaba liikumine

Spetsialistidel ja ettevõtjatel on vabadus kas ajutiselt või alaliselt osutada oma teenuseid kõikjal liidus. Selle saavutamiseks on EL töötanud selle nimel, et hõlbustada kvalifikatsioonide tunnustamist kogu liidus.

Näiteks avalikustatakse teenuste riigihanked (mõningate eranditega) nüüd kogu ELis, võimaldades ettevõtetel/konsortsiumidel esitada pakkumisi kõikjal ELis. See võimaldab ettevõtetel ja valitsustel valida kõige soodsama pakkumise laiemast valikust.

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/et/sheet/40/freedom-of-establishment-and-freedom-to-provide-services>

Inimeste vaba liikumine

ELi kodanikel on õigus kolida ükskõik millisesse ELi liikmesriiki, et seal elada, töötada, õppida, tööd otsida või pensionile jääda. Nad võivad viibida teises ELi liikmesriigis kuni kolm kuud seal registreerimata, kuid vajalik võib olla teatada oma viibimisest. Neil peab olema vaid kehtiv riiklik isikutunnistus või pass. Kui nad viibivad kauem kui kolm kuud, peavad nad oma elukoha registreerima. Töötajate vaba liikumine tähendab igasuguse kodakondsusel põhineva diskrimineerimise kaotamist seoses tööhõive, töötasu ning muude töötingimustega. Lisaks on selles artiklis sätestatud, et ELi töötajal on õigus võtta vastu tehtud tööpakkumus, liikuda vabalt riigi piires, jääda riiki töötamiseks ja teatavatel tingimustel jääda riiki ka pärast seda.

https://europa.eu/youreurope/citizens/residence/residence-rights/index_et.htm#eu-citizen
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/et/sheet/41/free-movement-of-workers>

TEGEVUSVALDKONNAD

16) Näidake **PowerPointi slaidi 9** või suunake õpilased teabelehele **õpilase komplektis** lk 30.

Euroopa Liit saab tegutseda ainult nendes valdkondades, kus liikmesriigid on andnud selleks ELi aluslepingute kaudu volitused.

17) Paluge õpilastel vastata oma **õpilase komplektis** (lk 3), millisesse tegevusvaldkonda kuuluvad järgmised näited.

1. Saate sülearvuti ostmisel vähemalt kaheaastase garantii. (Tarbijakaitse)
2. Kui teie lend hilineb pikemalt või tühistatakse, saate hüvitist. (Transport)
3. Teie kvalifikatsiooni ühes ELi liikmesriigis tunnustatakse teises. (Ühisturg)
4. Vähemalt 20 puhkepäeva aastas täistööajaga töötaja puhul. (Tööhõive ja sotsiaalküsimused)
5. Suurim kogus turska, mille kalurid võivad püüda. (Kalandus)
6. Energia hulk (gaas/elektrienergia), mis peab pärinema taastuvatest energiaallikatest, nagu päikese- ja tuuleenergia. (Energeetika)
7. Suurim kogus peenosakesi, mis võivad õhus olla. (Keskkond)

Aluslepingutes on täpsustatud, kes võib vastu võtta seadusi ja millistes valdkondades: EL, liikmesriikide valitsused või mõlemad. Selgitage, et ELil on erinevad [pädevustasemed](#):

ELil on kolm pädevustaset (**PowerPointi slaid 9**).

- a) Ainupädevus, kus üksnes liit saab õigusakte vastu võtta ja mida liikmesriigid ainult rakendavad. (nt tolliliit, ühtse turu konkurentsieeskirjad, euroala riikide rahapoliitika)
- b) Jagatud pädevus, kus liikmesriigid võivad seadusandlust ja õiguslikult siduvaid meetmeid vastu võtta, kui liit pole seda teinud. (nt põllumajandus, kalandus, keskkond, tarbijakaitse, transport, energeetika jne)
- c) Toetav pädevus, kui EL võtab meetmeid liikmesriikide tegevuskavade toetamiseks või täiendamiseks (nt inimeste tervise kaitse ja parandamine, tööstus, kultuur, turism, haridus, kutseõpe, noored ja sport, kodanikukaitse, halduskoostöö) (**PowerPointi slaid 10**)

<https://eur-lex.europa.eu/ET/legal-content/summary/division-of-competences-within-the-european-union.html>

ÕPPETUNNI LÕPETAMINE

18) Veenduge, et õpilased mõistaksid, mida nad peavad oma **õpilase komplektis** (lk 5–7) kodutööna tegema.

19) Tunni lõpetamiseks paluge õpilastel mõtiskleda ja seejärel lühidalt vestelda teabest, mida nad tunnis esimest korda teada said.

VALIKULINE TEGEVUS

Paluge õpilastel järgmise tunni jaoks teha märkmeid asjades, millega nad oma igapäevaelus kokku puutuvad ja mida on ELi õigusaktid mõjutanud. Õpilased jagavad järgmise osa alguses leitud teavet.

1. peatüki õppetunni ülevaate testivõti

Ex. 1) 1b, 2d, 3c, 4a, 5e

Ex. 2) I. b, II. e, III. c, IV. d, V. a

Ex. 3) Õpilase enda vastused:

[väärikus](#), [vabadus](#), [demokraatia](#), [võrdsus](#), [õigusriik](#), [inimõigused](#).

Ex. 4)

a) V (Šveits, Liechtenstein, Norra ja Island)

b) T

c) V (Vajate endiselt isikutunnistust lennujaamades, hotellis registreerimiseks jne. Paljud riigid nõuavad lisaks, et inimestel oleks mingi isikutunnistus kogu aeg kaasas)

d) V (Bulgaaria ja Rumeenia on alates 2025. aasta jaanuarist Schengeni täisliikmed)

e) V (Hispaania ja Prantsusmaa vahel pole samuti sisserände kontrolli. Aga isegi kui nad läksid Prantsusmaale läbi ELi mittekuuluva riigi, on sõbral Schengeni viisa, mis kehtib Prantsusmaal).

Ex. 5)

a) Kapital/inimesed

b) Teenused/kapital

c) Kaubad/kapital

d) Kaubad/kapital

e) inimesed

Ex. 6) Õpilase enda vastused.

Ex. 7)

a) Jagatud

b) Toetav

c) Ainupädevus

2. OSA. DEMOKRAATIA ELIS

TUNNIKAVA

SIHID JA EESMÄRGID:

- tutvustada osalusdemokraatia ideed,
- tutvustada ELi peamisi seadusandlikke organeid,
- selgitada, kuidas ELi seadusi tehakse,
- tutvustada Euroopa kodanikualgatuse ideed.

ÕPILASED ÕPIVAD:

- ELi peamised institutsioonid,
- kuidas EL õigusakte vastu võtab,
- kuidas nad võivad mõjutada ELi poliitikat.

ÕPILASED HARJUTAVAD:

- uurimisoskust
- Euroopa veebisaidi kasutamist
- teabe üle arutlemine / selle jagamine.

VAJALIKUD MATERJALID:

- 2. osa PowerPoint (kui kasutate),
- videod 4–6,

Tunni etapid

- 1) Kontrollige eelmise õppetunni kodutöid, sealhulgas valikulise tegevuse ülevaateid, kui see on tehtud.

SISSEJUHATUS

- 2) Kirjutage tahvlile sõna „demokraatia“. Küsige õpilastelt, kuidas nemad sellest mõistest aru saavad. Laske õpilastel arutada, mida nad teavad oma riigi demokraatlikest institutsioonidest.

- 3) Näidake **PowerPointi slaidi 2**. Selgitage, et tänases tunnis räägite kahest erinevast demokraatia tüübist: esindusdemokraatia ja osalusdemokraatia.

Esindusdemokraatia on valitsemisvorm, kus inimesed **valivad** oma esindajad (nt parlamendiliikmed), keda nad **volitavad** esitama ja vastu võtma õigusakte nende nimel.

Osalusdemokraatia viitab mehhanismidele, mille kaudu kodanikud **osalevad avalikes otsustustes**, täiendades seega esindusdemokraatiat.

ELI OTSUSEID TEGEVAD ORGANID

- 4) Näidake **PowerPointi 3. slaidi**. Selgitage, et ELil on kolm peamist õigusaktide esitamise ja vastuvõtmise eest vastutavat institutsiooni: Euroopa Komisjon, Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu.

5) Näidake PowerPointi slaidi 4. Tutvustage Euroopa Komisjoni.

Mida Euroopa Komisjon teeb?

Teeb ettepaneku uuteks seadusteks

Euroopa Komisjon on ainus ELi institutsioon, kellel on õigus esitada Euroopa Parlamendile ja Euroopa Liidu Nõukogule vastuvõtmiseks õigusakte, mis

- kaitseb ELi ja selle kodanike huve küsimustes, millega ei saa tõhusalt tegeleda riigi tasemel;
- täpsustab tehnilisi üksikasju, konsulteerides ekspertide ja avalikkusega;

Haldab ELi tegevuskavu ja jaotab ELi rahalisi vahendeid

- määrab koos nõukogu ja parlamendiga kindlaks ELi kulutuste peaeesmärgid;
- koostab parlamendile ja nõukogule heakskiitmiseks aastaeelarved;
- kontrollib, kuidas raha kulutatakse. Seda kontrollib kontrollikoda;

Jõustab ELi õigust

- tagab koos Euroopa Kohtuga, et ELi õigust kohaldatakse nõuetekohaselt kõigis liikmesriikides;

Esindab ELi rahvusvaheliselt

- kõneleb kõigi ELi riikide nimel rahvusvahelistes organites, eelkõige kaubanduspoliitika ja humanitaarabi valdkonnas;
- peab ELi nimel läbirääkimisi rahvusvaheliste lepingute üle.

Koosseis

Poliitilise juhtimise tagab 27 volinikust (üks igast ELi liikmesriigist) koosnev töörühm, mida juhib komisjoni president, kes otsustab, kes vastutab millise tegevusvaldkonna eest. Euroopa Ülemkogu (mis esindab iga ELi liikmesriigi riigipäid ja valitsusjuhte) nimetab ametisse eesistuja, võttes arvesse Euroopa Parlamendi valimiste tulemusi. Seejärel kiidab Euroopa Parlament ta heaks. Teised liikmed on nimetatud nende riikide poolt ja nad läbivad heakskiitmise, milles osalevad uus eesistuja, Euroopa Parlament ja Euroopa Ülemkogu.

https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-commission_et

6) Näidake PowerPointi slaidi 5. Tutvustage Euroopa Liidu Nõukogu

Mida Euroopa Liidu nõukogu teeb?

Peab läbirääkimisi ELi õigusaktide üle ja võtab neid vastu

Nõukogu on oluline ELi otsuste tegija.

See peab enamikul juhtudel läbirääkimisi seadusandlike aktide üle ja võtab need koos Euroopa Parlamendiga vastu. See koosneb kõigi ELi liikmesriikide ministritest.

Kooskõlastab liikmesriikide poliitikat

Nõukogu vastutab liikmesriikide poliitika koordineerimise eest konkreetses valdkondades, näiteks:

- majandus- ja eelarvepoliitika;
- haridus, kultuur, noored ja sport;
- tööhõivepoliitika.

Arendab ELi ühist välis- ja julgeolekupoliitikat

Nõukogu määrab ja rakendab ELi välis- ja julgeolekupoliitika Euroopa Ülemkogu kehtestatud suuniste alusel. See hõlmab ka ELi arengu- ja humanitaarabi, kaitset ja kaubandust.

Sõlmib rahvusvahelisi lepinguid

Nõukogu annab komisjonile volitused pidada ELi nimel läbirääkimisi ELi ning kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide vaheliste lepingute üle. Läbirääkimiste lõpus teeb nõukogu otsuse lepingu allkirjastamise ja sõlmimise kohta.

Võtab vastu ELi eelarve

Nõukogu võtab koos parlamendiga vastu ELi eelarve.

Eelarveperiood hõlmab ühte kalendriaastat. Eelarve võetakse tavaliselt vastu detsembris ja hakkab kehtima järgneva aasta 1. jaanuarist.

<https://www.consilium.europa.eu/et/council-eu/>

7) Esitage video 4 (PowerPointi slaid 6) ELi valimiste kohta. Küsige õpilastelt, kas nad teavad, kes on nende kohalik parlamendiliige. Millal toimusid viimased valimised? Millal toimuvad järgmised valimised? Kas nad arvavad, et valimistel on oluline hääletada? Miks / miks mitte?

8) Näidake PowerPointi 7. slaidi. Tutvustage Euroopa Parlamenti.

Mida Euroopa Parlament teeb?

Seadusandlik tegevus

- ELi õigusaktide menetlemine koos ELi Nõukoguga, tuginedes Euroopa Komisjoni ettepanekutele
- Rahvusvaheliste lepingute üle otsustamine
- Laienemiste üle otsustamine
- Komisjoni tööprogrammi läbivaatamine ja komisjonilt seadusandlike ettepanekute taotlemine

Järelevalvetegevus

- Kõigi ELi institutsioonide demokraatlik kontroll [kasutage siin lihtsat keelt, et õpilastel oleks seda lihtsam mõista]
- Euroopa Komisjoni presidendi valimine ja volinike kolleegiumi heakskiitmine. Võimalus avaldada umbusaldust Euroopa Komisjonile, kohustades komisjoni tagasi astuma
- ELi eelarve täitmisele heakskiidu andmine
- Kodanike petitatsioonide läbivaatamine ja päringute koostamine
- Rahapoliitika arutamine Euroopa Keskpangaga
- Komisjoni ja nõukogu küsitlemine
- Valimiste vaatlemine

Eelarve ettevalmistamine

- ELi eelarve koostamine koos nõukoguga
- ELi pikaajalise eelarve (mitmeaastase finantsraamistiku) heakskiitmine

Koosseis

Valimised toimuvad iga viie aasta tagant. Euroopa Parlamendi liikmete arv igas riigis on ligikaudu võrdeline riigi elanikkonnaga: üheski riigis ei tohi olla vähem kui kuus või rohkem kui 96 parlamendiliiget ja nende koguarv ei tohi olla suurem kui 750 (pluss president). 2024–2029. aasta mandaadil on Euroopa Parlamendi liikmete arv 719 pluss president. Parlamendiliikmed on rühmitatud poliitilise kuuluvuse, mitte rahvuse järgi. President esindab parlamenti teiste ELi institutsioonide ja välismaailma ees ning annab lõpliku heakskiidu ELi eelarvele.

https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-parliament_et

ÕIGUSLOOME

9) Paluge õpilastel selgitada, kuidas võetakse nende riigis seadusi vastu. Vajaduse korral selgitage.

10) Näidake videot 5 (**PowerPointi slaid 8**), milles selgitatakse, kuidas seadusi ELis vastu võetakse. Selgitage, et viis, kuidas EL otsuseid langetab, tagab, et võetakse arvesse kõigi asjaosaliste seisukohti ja vajadusi: EL kui organ, üksikud liikmesriigid ja nende riikide kodanikud.

11) Näidake **PowerPointi slaidi 9**. Kasutage vooskeemi kontrollimaks, kas õpilased said otsustamise põhitõdedest aru.

Õigusloome

NB! See on lihtsustatud kirjeldus.

1. Euroopa Komisjon teeb õigusaktide ja tegevuskavade ettepanekuid omal algatusel. Ta võib vastata ka üleskutsetele nende tegemiseks, saades üleskutse
  - Euroopa Ülemkogult (iga ELi liikmesriigi riigipead või valitsusjuhid);
  - Euroopa Liidu Nõukogult (iga ELi liikmesriigi valitsusministrid);
  - Euroopa Parlamendilt (ELi kodanike poolt otse valitud);
  - kodanikelt endilt pärast edukat [Euroopa kodanikualgatust](#).
2. Komisjon konsulteerib sidusrühmadega ja kodanikega ning saadab seejärel oma ettepaneku Euroopa Parlamendile ja Euroopa Liidu Nõukogule.
3. Sellele järgneb tõenäoliselt muudatusettepanekute ja vastumuudatusettepanekute voor.
4. Kui Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu lõpuks kokkuleppele jõuavad, võetakse ettepanek vastu.

Mõned õigusaktid (määrused ja otsused) muutuvad nende jõustumise kuupäeval kogu ELis automaatselt siduvaks. Teised (direktiivid) peavad ELi liikmesriigid oma õigusesse üle võtma. Komisjon jälgib, kas ELi õigusakte kohaldatakse nõuete järgi ja õigel ajal, ning võtab meetmeid, kui seda ei tehta. Selles rollis viidatakse komisjonile kui aluslepingute järelevalvajale.

https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process_et

<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/et/powers-and->

EUROOPA KODANIKUALGATUSE TUTVUSTUS

- 12) Näidake videot 6 (**PowerPointi slaid 10**), mis tutvustab Euroopa kodanikualgatus. Selgitage õpilastele, et Euroopa kodanikualgatus on viis, kuidas igapäevaelu kodanikud saavad mõjutada ELi poliitikat – osalusdemokraatia vorm.

Euroopa kodanikualgatuse kohta lisateabe saamiseks kasutage allolevat linki (teave on kättesaadav kõigis ELi keeltes):

<https://citizens-initiative.europa.eu/et>

ÕPPETUNNI LÕPETAMINE

- 13) Veenduge, et õpilased mõistaksid, mida nad peavad tegema **õpilase komplektis** järgmise õppetunni jaoks (lk 13–15).
- 14) Enne lahkumist palutakse õpilastel moodustada paarid ja mõelda välja kolm küsimust, mida paariliselt tunni sisu kohta küsida. Nad esitavad üksteisele küsimusi ja vastavad nendele.

VALIKULINE TEGEVUS

Õpilased koostavad oma koolikaaslastele lühikese küsitluse, et saada teada, kui palju nad teavad selle kohta, kuidas Euroopa Liit toimib ja mille eest vastutab. Nad analüüsivad ja arutavad tulemusi klassis.

2. peatüki õppetunni ülevaate testivõti

Ülesanne 1) a. Ko Nk   b. P   c. Ko   d. Nk   e. P Nk   f. Ko   g. P   h. P Nk

Ülesanne 2) a. 3   b. 1   c. 4   d. 6   e. 2   f. 5

Ülesanne 3) a. V (ainult komisjon) b. V (parlament ja nõukogu) c. T d. T e. V (ainult nendes tegevusvaldkondades, kus tal on pädevus)

3. OSA. EUROOPA KODANIKUALGATUS

TUNNIKAVA

SIHID JA EESMÄRGID:

- tutvustada Euroopa kodanikualgatus,
- julgustada õpilasi mõtlema küsimustele, mis on nende jaoks olulised ja mis on ELi tasemel asjakohased

ÕPILASED ÕPIVAD:

- mis on Euroopa kodanikualgatus
- Euroopa kodanikualgatus korraldamise reegleid
- mis muudab kampaania edukaks

ÕPILASED HARJUTAVAD:

- planeerimine,
- töörühmana koostöö tegemine,
- ajurünnaku tegemine,
- Euroopa kodanikualgatus ja Euroopa veebisaitidel navigeerimine

VAJALIKUD MATERJALID:

- 3. osa PowerPoint (kui kasutate),
- videod 6 ja 7

Tunni etapid

1) Kontrollige eelmise õppetunni kodutöid, sealhulgas valikulise tegevuse tulemusi, kui see on tehtud.

2) Õpilased peaksid olema valmis vastama järgmistele küsimustele.

- a) Kui suurt tähelepanu te pöörate Euroopa Liidus toimuvale? Kas te jälgite neid ühismeedias/uudistes?
- b) Kas teie arvates on Euroopa Liidu otsused demokraatlikud?
- c) Kas on viise, kuidas muuta Euroopa Liit demokraatlikumaks?

Jätke aruteluks aega ja koguda teavet valikulise tegevuse kohta, kui see on läbi viidud.

EUROOPA KODANIKUALGATUS – ETAPID

3) Sulgege **õpilaste komplektid** ja küsige õpilastelt, mida nad eelmisest tunnist Euroopa kodanikualgatus kohta mäletavad. Seejärel esitage uuesti video 6 (**PowerPointi slaid 2**).

Peamised etapid

1. Leida veel kuus inimest veel kuuest ELi liikmesriigist, kellel on õigus Euroopa Parlamendi valimistel hääletada, et moodustada koos endaga meeskond.
2. Määrata oma eesmärk ja paluda komisjonil algatus registreerida.
3. Pärast positiivset otsust avaldatakse algatus veebilehel.
4. Koguda 12 kuu jooksul (veebis või paberil) miljon allkirja vähemalt seitsmest ELi riigist.
5. Lasta riiklikel ametiasutustel toetusavaldusi kontrollida.
6. Esitada oma algatus komisjonile.
7. Kohtumine komisjoniga.
8. Avalik kuulamine Euroopa Parlamendis.
9. Vastus Euroopa Komisjonilt.
10. Komisjoni võetavad järelmeetmed kavandatud meetmete kohta, kui see on asjakohane.

Rohkem teavet leiate aadressilt <https://citizens-initiative.europa.eu/et>

-   4) Küsige, milliseid toiminguid tuleb algatuse loomiseks järgida. Lubage vastused, seejärel näidake **PowerPointi slaidi 3** või paluge õpilastel avada oma **õpilase komplekti lk 16**.

MIS TEEB EUROOPA KODANIKUALGATUSE EDUKAKS?

- 5) Oma kodutöö osana paluti õpilastel valmistada ette järgmine.
Minge aadressile <https://citizens-initiative.europa.eu/et>. Leidke algatus, mida oleksite valmis toetama. Olge valmis järgmises tunnis selgitama, miks te seda algatust toetate. Paluge kõigil õpilastel (või valige mõned õpilased) jagada klassiga seda, mida nad otsustasid.
- 6) Küsige klassilt, kas nad oleksid valmis toetama kõiki nimetatud algatusi. Kas leidub mõni, mida nad pole valmis toetama? Miks?
- 7) Küsige klassilt, milline on hea Euroopa kodanikualgatus. Paluge neil üldiselt mõelda, millised on eduka Euroopa kodanikualgatuse osad.

Soovitavad vastused.

- See peab olema probleem, mis mõjutab enamikku ELi liikmesriikidest / on probleem enamikus ELi liikmesriikidest.
- See peab olema laia kõlapinnaga.
- See peab olema midagi, mida saab seadusega reguleerida (pole ainult moraalne küsimus).
- Taotletakse konkreetseid meetmeid (mitte lihtsalt „midagi tuleks teha“).
- Komisjonilt küsitava küsimuse ja probleemi lahenduse vahel peab olema selge seos.

8) Esitage video 7 (**PowerPointi slaid 4**).

9) Näidake **PowerPointi slaidi 5** või suunake õpilased **õpilase komplektis** lk 30. Jaotage klass kolme- või neljaliikmelisteks rühmadeks. Selgitage, et algatused peavad kuuluma ühte ELi tegevusvaldkondadest, mille kohta komisjon saab õigusakti ettepaneku esitada. Paluge igal rühmal esitada idee algatuseks, mis kuulub ühte tegevusvaldkondadest. Jätke aega aruteluks ja seejärel iga rühma tagasisideks.

ELi tegevusvaldkondade näited: põllumajandus ja loomade õigused, keskkond ja kliima, toiduohutus, tervishoid, tarbijakaitse, kultuur ja meedia, haridus, noored ja sport, energeetika, diskrimineerimiskeeld, humanitaarabi, transport.

Kontrollige ka järgmisi allikaid.

[vhttps://citizens-initiative.europa.eu/faq-eu-competences-and-commission-powers_et](https://citizens-initiative.europa.eu/faq-eu-competences-and-commission-powers_et)

Et olla kindel, kas komisjon saab esitada õigusakti ettepaneku, peaksite otsima Euroopa Liidu toimimise lepingust sõnaselgeid märkeid, nt:

EUROOPA LIIDU TOIMIMISE LEPINGU KONSOLIDEERITUD VERSIOON

**KOLMAS OSA
LIIDU SISEPOLIITIKA JA -MEETMED**

XX JAOTIS

KESKKOND

Artikkel 192

(endine EÜ asutamislepingu artikkel 175)

1. Toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomitee ning regioonide komiteega, otsustavad Euroopa Parlament ja nõukogu, missuguseid meetmeid tuleb liidul võtta, et saavutada artiklis 191 seatud eesmärgid.

[EUR-Lex – 12012E192 – ET – EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

12008E078

Eüroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioon - KOLMAS OSA: LIIDU SISEPOLIITIKA JA -MEETMED - V JAOTIS: VABADUSEL, TURVALISUSEL JA ÕIGUSEL RAJANEV ALA - Artikkel 78 (endised EÜ asutamislepingu artikli 63 esimese lõigu punktid 1 ja 2 ning artikli 64 lõige 2)

Euroopa Liidu Teataja 115 , 09/05/2008 Lk 0076 - 0077

Artikkel 78

(endised EÜ asutamislepingu artikli 63 esimese lõigu punktid 1 ja 2 ning artikli 64 lõige 2)

3. Kui ühes või mitmes liikmesriigis tekib kolmandate riikide kodanike ootamatu sissevoolu tõttu hädaolukord, võib nõukogu võtta komisjoni ettepaneku põhjal vastu ajutisi meetmeid asjaomase liikmesriigi või asjaomaste liikmesriikide toetamiseks. Nõukogu teeb otsuse pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga.

.....

[EUR-Lex – 12008E078 – ET – EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/et/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2016:202:FULL&from=et#page=17>

10) Kirjutage ideed tahvlile ja paluge õpilastel hääletada ühe idee poolt, mida nad kõik (või enamuses) toetaksid.

11) Paluge õpilastel minna tagasi oma rühma juurde. Euroopa kodanikualgatuse menetlust silmas pidades paluge õpilastel kaaluda, kuidas nad selle kampaaniaga jätkaksid, keskendudes järgmistele punktidele (**PowerPointi slaid 6**).

- Mis te paneksite oma kampaania nimeks?
- Mida teeksite veel kuuest ELi riigist partnerite leidmiseks?
- Millele peaksite raha kulutama?
- Kuidas koguksite oma kampaania jaoks raha?
- Kuidas te allkirjade kogumiseks oma ideed müüksite?
- Kuidas ärataksite meedia tähelepanu?

Õpilased saavad **õpilase komplektis** märkmeid teha

12) Tooge rühm tagasi kokku ja koguge õpilastelt tagasisidet.

ÕPPETUNNI LÕPETAMINE

13) Kontrollige, kas õpilased teavad, mida nad peavad kodutööks tegema (lk 18–19).

VALIKULINE TEGEVUS

Õpilased loovad soovituskasti või korraldavad veebiküsitluse, et saada teada, millised probleemid nende koolis teistele õpilastele Euroopa tasemel muret tekitavad.

4. OSA. EUROOPA KODANIKUALGATUSE KOOSTAMINE JA EDENDAMINE.

TUNNIKAVA

<p>SIHID JA EESMÄRGID:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lasta õpilastel luua oma kampaania, • uurida suhtlusoskusi. 	<p>ÕPILASED ÕPIVAD:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eduka suhtluse põhialused, • sihtrühma teadlikkus, • mis muudab kampaania edukaks
<p>ÕPILASED HARJUTAVAD:</p> <ul style="list-style-type: none"> • planeerimine, • rollimäng; • töörühmana koostöö tegemine, • ajurünnaku tegemine, • kampaania suunamine. 	<p>VAJALIKUD MATERJALID:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 4. osa PowerPoint

Tunni etapid

KONTROLLIGE KODUTÖÖD.

- 1) Õpilastel paluti uurida kampaaniat, mille puhul nad tundsid, et võiksid seda toetada. Minge **PowerPointi slaidile 2** või kirjutage tahvlile järgmised pealkirjad: tekst, pildid/video, illustratsioonid, partnerid, muu. Paluge õpilastel lühidalt kirjeldada valitud kampaania edukaid aspekte ja paigutada need nende pealkirjade alla.

- 2) Jätke õpilastele aega arutamiseks, miks need kampaaniad olid üldiselt edukad.

Mõelge järgmistele probleemidele:

- lai kõlapind,
- praktilisus,
- sotsiaalsed/poliitilised/majanduslikud probleemid,
- ELi tegevusvaldkonnad.

Edukaid kampaaniaid vt:

https://citizens-initiative.europa.eu/find-initiative_et?STATUS%5B0%5D=ANSWERED

Vastust ootavaid kampaaniaid vt:

https://citizens-initiative.europa.eu/find-initiative_et?CATEGORY%5B0%5D=any&STATUS%5B0%5D=SUBMITTED&SECTION=ALL

L

- 3) Õpilastel paluti mõelda kampaaniale, mille üle nad hääletasid 3. osas, ja sellele, kuidas nad muudaksid selle konkreetse kampaania edukaks nii veebis kui ka väljaspool veebi tegutsedes. Jätke aega, et arutada ideid kogu klassiga.

Õpilased peaksid mõtlema järgnevale.

- Kuidas nad leiaksid inimesi teistest riikidest?
- Millele nad peaksid võib-olla raha kulutama?
- Kuidas nad koguksid selleks raha?
- Milliseid kanaleid nad kasutaksid inimesteni jõudmiseks?
- Kelle poole nad pöörduksid?

VEENMISVIISID

- 4) Näidake **PowerPointi slaidi 3** või suunake õpilased **õpilase komplektis** lk 20. Selgitage, et kampaaniale toetuse leidmise õnnestumiseks peame inimesi veenma, et meie idee on hea. Võime kasutada järgmist nelja lähenemisviisi (või nende kombinatsiooni), et aidata meil oma väiteid vormistada. Millele reageeritaks õpilaste arvates kõige positiivsemalt?

Loogika Kas idee on loogiline? Kas tehtava ettepaneku ja näiteks ühiskonna/majanduse/igapäevaelu/tervise parandamise vahel on otsene seos?

Tunded Kas see on probleem, mida inimesed kardavad? Kui palju paremini nad end tunneksid, kui probleem lahendataks? Kuidas nad end tunneksid, kui seda ei lahendata / kui nad ei tee midagi? Kas inimesed suudavad selle probleemiga suhestuda? Kas see on midagi, mis tekitab lootust?

Eetika Kas siin leidub moraalseid probleeme? Kas probleem on moraaliga vastuolus? Kas me peaksime lahendama probleemi lihtsalt seetõttu, et see on õige tegu (isegi kui sellega võivad kaasneda kulud)?

Usutavus Kas on olemas usaldusväärseid allikaid, mis toetavad meie ettepanekut

- 5) Paluge õpilastel nimetada vähemalt neli võimalikku algatust (need võivad olla need, mille nad viimases tunnis välja pakkusid, või uued, mille nad leidsid) ja pange need tahvlile kirja.

VEENMISE HARJUTAMINE

- 6) Jagage klass paarideks, üks on A ja teine B.
- 7) Paluge õpilastel ette kujutada, et nad teevad poe ees kampaaniat oma algatusele toetajate leidmiseks. Õpilane A peab valima ühe, mida tema arvates oleks kõige paremini võimalik loogika abil toetada. Oluline on rõhutada, et õpilased ei pea täielikult nõustuma sellega, mida nad kaitsevad.

- 8) Andke õpilasele A mõni minut aega, et veenda õpilast B, miks ta peaks algatust toetama. Õpilane B peab esitama vastuargumente; õpilane A ei pea vastama.
- 9) Õpilased vahetavad nüüd rollid ja õpilane B peab valima teise algatuse ja kaitsma seda emotsioonidel (tunnetel) põhinevate argumentidega. Õpilane A peab vastama.
- 10) Jätkake rollide vahetamist, et kasutada samamoodi eetikat ja usutavust.
- 11) Paluge klassil anda tagasisidet, kas nende lähenemisviis oli valitud algatuse jaoks parim. Kui edukad nad enda arvates olid? Kas vastuargumentid tõid esile pooltargumentide nõrga külje?

VASTUVÄIDETELE REAGEERIMINE

- 12) Tuletage õpilastele meelde, et kampaania õnnestumiseks peaksid nad kaaluma rohkem kui ühe lähenemisviisi kasutamist (loogika, tunded, usutavus, eetika). Samuti peaksid nad kaaluma võimalikke vastuargumente ja proovima neile vastata enne nende esitamist.

- 13) Minge **PowerPointi slaidile 4** või kirjutage tahvlile järgmine tekst: „Peaksime keelama põllumajanduses pestitsiidide kasutamise.“
- 14) Õpilased jätkavad samade paaridena või vahetavad paarilisi. Õelge õpilastele, et nad mõlemad mängivad oma vanuses õpilasi. Kasutades eespool nimetatud lähenemisviise, mida nad asjakohaseks peavad, peaks õpilane A seda avaldust toetama. Õpilane B peaks proovima leida vastuargumente.
- 15) Õpilased vahetavad nüüd rolle, kuid nüüd on B (pooltargumentide esitaja) õpilane ja A (vastuargumentide esitaja) põllumajandusettevõtja.
- 16) Paluge õpilastel kaaluda esitatud vastuargumente. Kas need muutusid, kui vastuargumente esitav õpilane mängis põllumajandusettevõtjat?

ÜHISTE SEISUKOHTADE LEIDMINE

- 17) Tuletage õpilastele meelde, et kui nad soovivad kampaaniale võimalikult suurt toetust, peavad nad veenma erinevaid inimrühmi, kelle mured on erinevad.

Ühiste seisukohtade leidmine ja eri poolte erinevate vaadete mõistmine on ELi õigusaktide koostamisel määrava tähtsusega. See kehtib ka Euroopa kodanikualgatuse kaudu kodanike algatatud seaduse idee kohta. Kui Euroopa kodanikualgatusel õnnestub koguda miljon allkirja ja komisjon otsustab esitada õigusakti ettepaneku, peavad kaasseadusandjad, Euroopa Parlament ja nõukogu jõudma kompromissile. Enne õigusakti ettepaneku esitamist peab komisjon arvesse võtma kõigi mõjutatud poolte seisukohti, Parlamendi liikmed kaaluvad mõju oma valimisringkondade inimestele ja ettevõtetele ning nõukogus vaatavad iga ELi liikmesriigi esindajad seda küsimust eraldi riigi tasemel, sest mõned riigid võivad olla rohkem või erinevalt mõjutatud kui teised. Kõik need organid peavad pidama läbirääkimisi ja tegema kompromisse, et algatusest saaks seadus.

18) Minge **PowerPointi slaidile 5** või kirjutage tahvlile järgmised isikud: õpilane, lapsevanem, ettevõtja, poliitik.

19) Jagage klass neljaks rühmaks ja määrake igale rühmale üks ülaltoodud nimetustest kui nn „isik“, kes esindab inimeste rühma. Paluge õpilastel minna oma **õpilaste komplekti** lk 21 ja teha märkmeid selle kohta, mille pärast see isik mureseb ja mis paneb teda end turvaliselt tundma.

20) Andke õpilastele mõned minutid, et arutada oma rühmades, ja seejärel anda klassile tagasisidet, mida nad kirja panid. Kui teistel õpilastel on muid mõtteid, siis tuleks julgustada neid loendeid täiendama.

21) Paluge igal rühmal valida algatus, milles oma isikut veenda. Millist meediat nad peaksid kasutama? Milline lähenemisviis või lähenemisviisid oleksid parimad?

ÕPPETUNNI LÕPETAMINE

22) Selgitage õpilastele, et nad loovad oma viimase ülesande jaoks video, et propageerida algatust, mida nad sooviksid näha ELi seadusena. Reeglid on järgmised.

- Nad peaksid töötama kolme- või neljaliikmeliste rühmadena.
- Nad peaksid otsustama, milline probleem oleks hea algatuse jaoks sobiv. Nad saavad valida ühe klassis kasutatutest või valida mõne teise.
- Nad peaksid looma oma ettepanekut toetava video, mis ei tohiks olla pikem kui 3 minutit.
- Nad võivad mängida videos tegelasi.
- Soovi korral saavad nad lisada oma videosse muusika ja/või graafilisi efekte.
- Nad peaksid kontrollima, et nad võivad valitud kohtades ja valitud inimesi filmida.
- Peavad olema lisatud ka tiitrid, kus on näidatud, kes millise projekti osa eest vastutas.

Andke õpilastele veidi aega, et jagada end rühmadesse ja valida algatus.

Kui teil on selle jaoks aega, saate vaadata videoid järgmises tunnis. Teise võimalusena saab videod üles laadida koostööplatvormile, mida kool kasutab. Õpilasi tuleks julgustada andma positiivset tagasisidet nende tundide käigus arutatud küsimuste kohta. Soovi korral saavad õpilased valida parima video (nad ei tohi enda video poolt hääletada).

Valikuline tegevus

Valitud õpilased kujutlevad, et nad tutvustavad oma algatust Euroopa Parlamendi istungil. Teised õpilased on Euroopa Parlamendi liikmed, kes on pärit erinevates riikidest ja erakondadest või on erinevate eelistustega. Nad võivad esitada küsimusi ja seejärel otsustada, kas nad on algatuse poolt.

Tõelise istungi salvestuse leiate altpoolt. Keelt saab muuta, klõpsates sümbolil.

https://multimedia.europarl.europa.eu/en/webstreaming/agri-envi-committee-meeting_20230124-1430-COMMITTEE-ENVI-AGRI

Lõpuviktoriin

1. Mitu ELi kodanikku on vaja Euroopa kodanikualgatuse loomiseks?
  - a. Kolm ELi kodanikku
  - b. Viis ELi kodanikku, kes elavad mis tahes liikmesriigis
  - c. Seitse ELi kodanikku, kes elavad seitsmes erinevas liikmesriigis
  - d. Miinimumnõuet pole
2. Kas saate luua Euroopa kodanikualgatuse mis tahes teemal, mis on teie jaoks oluline ja mille suhtes soovite, et Euroopa Komisjon võtaks meetmeid?
  - a. Jah, kõik teemad on võimalikud
  - b. Ei, kehtivad piirangud
3. Kes saavad Euroopa kodanikualgatust toetada?
  - a. ELi kodanikud alates 18. eluaastast.
  - b. ELi kodanikud, kes on piisavalt vanad, et hääletada Euroopa Parlamendi valimistel, või mõnes riigis vähemalt 16-aastased.
  - c. ELis elavad inimesed, olenemata nende kodakondsusest.
4. Kas järgnev on tõene või väär? Ühest miljonist ELi riigist pärit toetajast piisab, et kodanikualgatus oleks kehtiv.
  - a. Tõene
  - b. Väär
5. Kas järgnev on tõene või väär? Euroopa Komisjon peab kehtiva kodanikualgatuse tulemusena õigusakti vastu võtma.
  - a. Tõene
  - b. Väär
6. Milline järgmistest ELi institutsioonidest vastutab kodanikualgatuse registreerimise eest?
  - a. Euroopa Parlament
  - b. Euroopa Nõukogu
  - c. Euroopa Komisjon
7. Milliste aluslepingutega Euroopa kodanikualgatus loodi?
  - a. Maastrichti leping (1992)
  - b. Lissaboni leping (2007)
  - c. Rooma leping (1957)

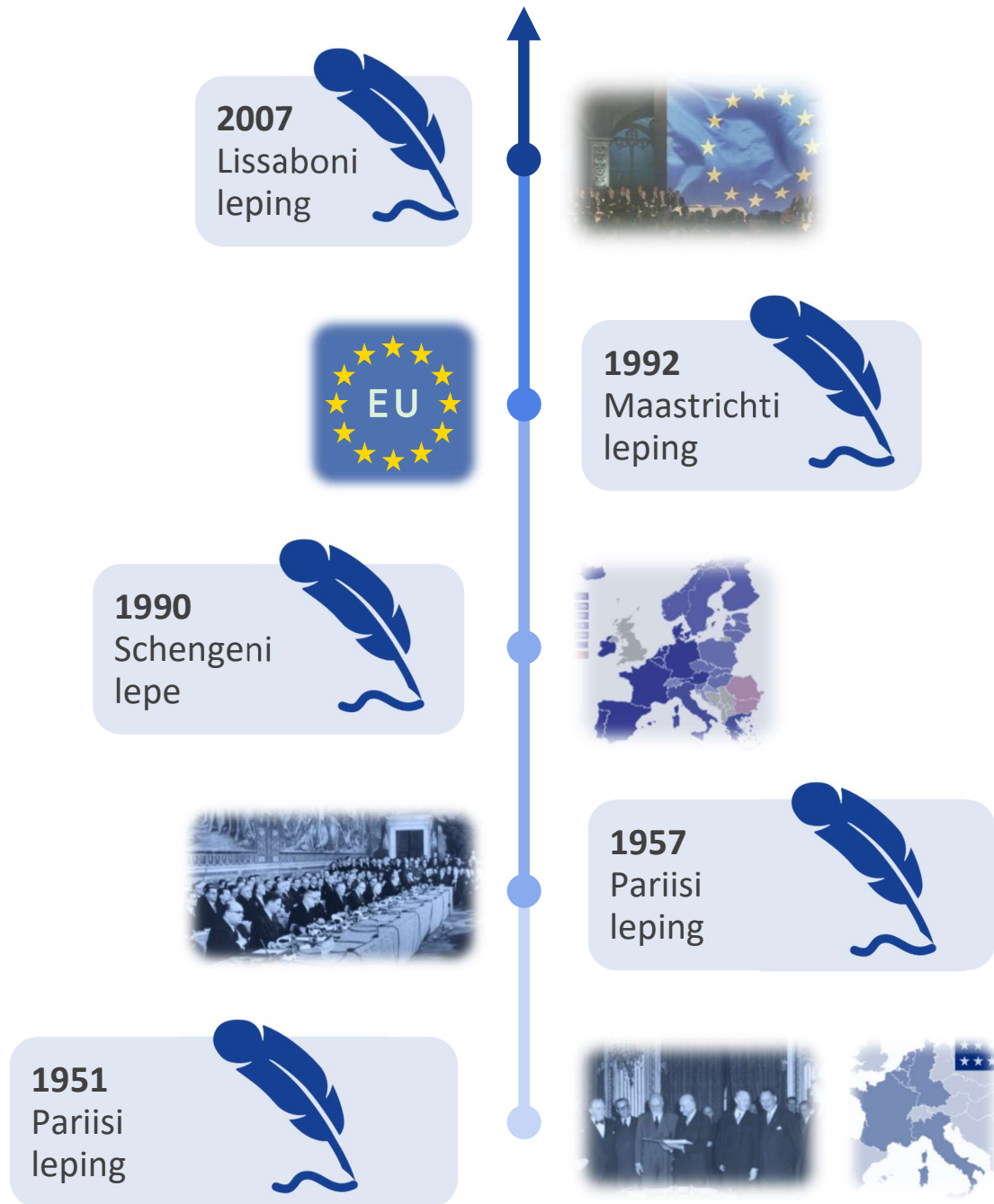
8. Milline demokraatia vorm on Euroopa kodanikualgatus?
  - a. Osalusdemokraatia
  - b. Esindusdemokraatia

9. Kui palju aega on kodanikualgatusel nõutavate allkirjade kogumiseks?
  - a. 12 kuud
  - b. 2 aastat
  - c. Piirang puudub

10. Kas järgnev on tõene või väär? Inimesed saavad algatust toetada ainult veebis.
  - a. Tõene
  - b. Väär

Lõpuviktoriini testivõti

1. C.
2. B. Ei, piirangud puuduvad. Algatuse loomiseks peab Euroopa Komisjon selle esmalt registreerima. Komisjon saab registreerida ainult algatusi, mis paluvad tal tegutseda teemadel, kus tal on õigus õigusakti ettepanekuid esitada. Seega, kui uue algatuse teema ei kuulu ühte valdkondadest, kus komisjon saab esitada õigusakti ettepaneku, ei saa seda registreerida. Kui algatus läheb ELi väärtustega vastuollu, siis komisjon keeldub samuti sellest.
3. B.
4. B. Väär. Kehtimiseks peab kodanikualgatus koguma miljon allkirja ja ületama varem kindlaksmääratud künnised vähemalt seitsmes ELi liikmesriigis.
5. B. Väär. Pärast algatuse korraldajate kohtumist Euroopa Komisjoniga ja avalikku kuulamist Euroopa Parlamendis peab komisjon selgitama, milliseid meetmeid ta kehtiva kodanikualgatuse (kui see on olemas) vastusena esitab, ja põhjused, miks meetmeid võtta (või võtmata jätta). See vastus esitatakse teatise vormis, mille volinikud ametlikult vastu võtavad ja mis avaldatakse kõigis ELi ametlikes keeltes.
6. C.
7. B.
8. A. Euroopa Parlamendi liikmete hääletamine meie huvide esindamiseks on esindusdemokraatia vorm.
9. A.
10. B. Inimesed saavad allkirjastada toetusvormi ka paberil.

EUROOPA LIIDU LEPINGUTE TEABELEHT

Peamised ELi lepingud

<https://european-union.europa.eu/select-language?destination=/node/53>

Järgmised lepingud kujutavad endast Euroopa Liidu ajaloos viit olulist pöördepunkti. Kui soovite rohkem teavet, kasutage teabekasti järel olevaid linke. Pidage meeles, et saate kõikidel juhtudel keelt muuta.

PARIISI LEPING (1951)

Euroopa Liidule pandi algus 1950. aastatel, pärast teise maailmasõja lõppu. Eesmärk oli vältida uut sõda Euroopa mandril. Pariisi leping oli esimene samm Euroopa integratsiooni poole. Sellega loodi Euroopa Sõe- ja Teraseühendus, mis tõi kokku kuus Euroopa riiki (Prantsusmaa, Lääne-Saksamaa, Itaalia, Belgia, Luksemburg ja Holland), mille vahel võis sõe- ja terasekaubandus toimuda ilma tõketeta. Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse peamine eesmärk oli siduda osalevate Euroopa riikide majandused, et muuta konfliktid vähem tõenäoliseks ja teha ilmseks, kui üks liige peaks võimalikuks sõjaks valmistudes relvade ehitamiseks terast kasutama.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0022>

ROOMA LEPING (1957)

Sellega asutati Euroopa Majandusühendus (EMÜ), mis ühendas kuue riigi (Belgia, Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Luksemburg ja Madalmaad) püüdlusi saavutada majanduskasvu ja lõimitust kaubanduse kaudu.

Sellega loodi ühisturg, mis põhines kaupade, inimeste, teenuste ja kapitali vabal liikumisel. Samuti loodi tolliliit, kaotades riikides tollitariifid ja kehtestades väljast tulevatele kaupadele ühised tariifid.

Selle lepinguga loodi paljud ELi institutsioonid, mida me nüüd teame:

- ministrite nõukogu,
- komisjon,
- parlamentaarne assamblee (Euroopa Parlament),
- Euroopa Kohus,
- majandus- ja sotsiaalkomitee.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0023>

SCHENGENI KONVENTSIOON (1990)

Schengeni konventsioon kehtestas vaba liikumise ala, kus allakirjutanud riikide vahel puudub piirikontroll. See on nüüdseks üle võetud ELi õigusesse ja on nüüd Euroopa Liidu selgesõnaline eesmärk.

<https://eur-lex.europa.eu/ET/legal-content/glossary/schengen-agreement-and-convention.html>

MAASTRICHTI LEPING (1992)

See on leping, millega loodi Euroopa Liit. Muu hulgas tutvustati sellega Euroopa kodaniku ideed, mis võimaldab mis tahes ELi riigi kodanikel elada ja töötada mis tahes teises liikmesriigis. See andis neile ka muid õigusi ja kaitset.

Lepingu teine oluline osa oli ühisraha idee ja majanduspoliitika koordineerimine, mis viis euro ja Euroopa Keskpanga loomiseni.

Lepinguga koondati paljud kohustused, mis olid varem olnud liikmesriikide valitsuste vastutusalas, et tagada edasine ühtlustamine kogu Euroopa Liidus. Samuti tehti mõned muudatused ELi institutsioonide võimustruktuuris.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0026>

LISSABONI LEPING (2007)

See leping tugines tol ajal kehtinud lepingutele ja muutis neid. See andis Euroopa Liidule juriidilise isiku staatuse, mis tähendab, et ta võib nüüd allkirjastada lepinguid või ühineda organisatsioonidega ühe isikuna. Sellega muudeti [põhiõiguste harta](#) õiguslikult siduvaks ja anti sellele aluslepingutega samaväärne õigusjõud. Samuti täpsustati selles ELi pädevusse kuuluvaid küsimusi.

Väga oluline on see, et lepinguga tagati suurem demokraatia, suurendades Euroopa Parlamendi volitusi

Samuti nägi see ette mehhanismi, mis võimaldab tavakodanikel avaldada otsest mõju ELi poliitikale ja õigusele. See oli koht, kus võeti kasutusele Euroopa kodanikualgatus.

<https://eur-lex.europa.eu/ET/legal-content/summary/the-treaty-of-lisbon.html>

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/et/sheet/5/the-treaty-of-lisbon>

Lisateavet kehtivate lepingute kohta lugege EUR-lexist:

<https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html?locale=et>

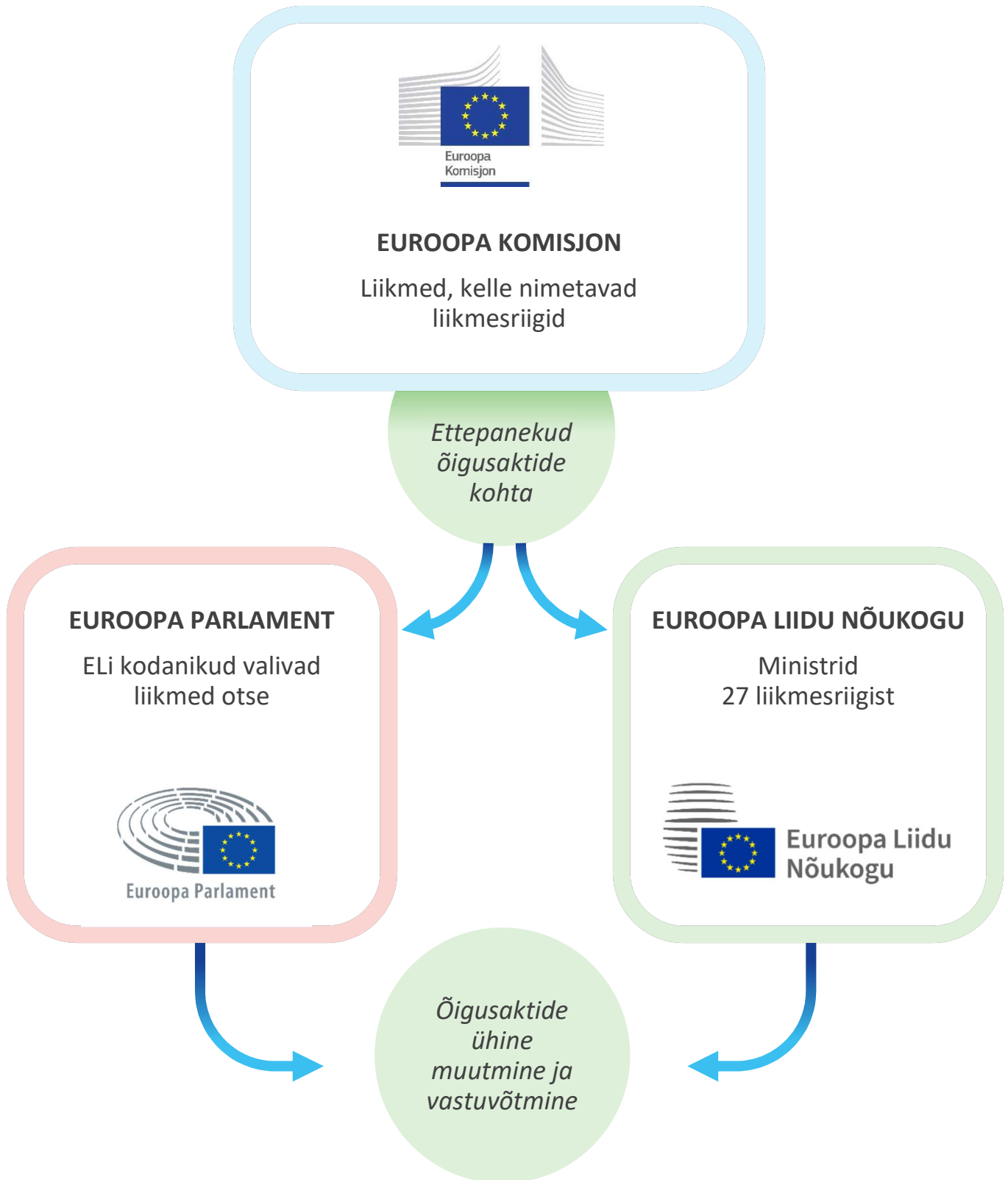
EL-I TEGEVUSVALDKONNAD (valik)

Ainupädevus	Jagatud pädevus	Toetav pädevus
Tolliliit	Ühisturg	Rahvatervis
Konkurentsieeskirjad	Tööhõive ja sotsiaalküsimused	Tööstus
Rahapoliitika	Põllumajandus	Kultuur
Kauplemine	Kalandus	Turism
Meretaimed ja -loomad	Keskkond	Haridus ja koolitus, noored ja sport
	Tarbijakaitse	Kodanikukaitse
	Transport	Halduskoostöö
	Üleeuroopalised võrgud	
	Energeetika	
	Õigus	
	Põhiõigused	
	Ränne ja siseasjad	
	Rahvatervis	
	Teadusuuringud ja kosmos	
	Arengukoostöö ja kosmos	

Uurige lähemalt:

https://citizens-initiative.europa.eu/faq-eu-competences-and-commission-powers_en#

4EL-I ÕIGUSLOOME

© Euroopa Liit, 2025

Taaskasutamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale. Euroopa Komisjoni taaskasutamise poliitika dokumente reguleeritakse otsusega 2011/833/EL (ELT L 330, 14.12.2011, lk 39).

PDF ISBN: 978-92-68-03884-0

doi: 10.2792/810728

KA-01-25-010-ET-N

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus

Euroopa
kodaniku-
algatus